

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Plukovník gšt. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

Generál M. A. Inostrancev:

Zápas vojenských doktrín ve světové válce 1914—1918.

(Pokračování.)

Zápas vojenských doktrín v pohybném období války.

3. srpna byla vyhlášena válka, v noci s 3. na 4. srpen přecházejí německá vojska belgické hranice a 5. srpna generál Ludendorff v čele brigády útočí na Liège. Tajemství se stalo zjevným, dohady počaly se měnit ve skutečnost. Vyjasňovalo se, že Němci zamýšlejí mnohem širší obchvat a že hrozivý mrak visí daleko nad levým křídlem a týlem Francouzů. Bylo třeba rychlých opatření proti tomu. Bylo zřejmé, že německá doktrína vnucovala svou vůli Francouzům a bylo nutné se jí podrobiti. 5. francouzská armáda se spěšně přemísťuje k Maubeuge a mezi 5. a 3. armádu vsunuje se 4. armáda.

Zatím německé armády, zatlačující snadno Belgičany, vrhají je k Antverpám a kryjíce se proti nim dvěma armádními sbory, zahajují obchvat pravým křídlem. Celý systém, opíraje se o Metz jako o osu otáčení, pohybuje se k francouzsko-belgickým hranicím (náčrt 3).

Ale Francouzi se ještě nevzdali své doktríny, a jakmile byly armády hotovy, zahájily ofensivu. Tato ofensiva míří, jak jsme již řekli, ve dvou směrech: 2. a část 1. armády útočí směrem do severního Lotrinska, což vede k bitvě v Morhange—Saarbourg. Bylo vyvinuto mnoho hrdinství, bylo svedeno mnoho skvělých bojů, ale francouzský útok znenáhla slábne a Francouzi jsou nuceni vrátit se zpět do svého výchozího postavení.

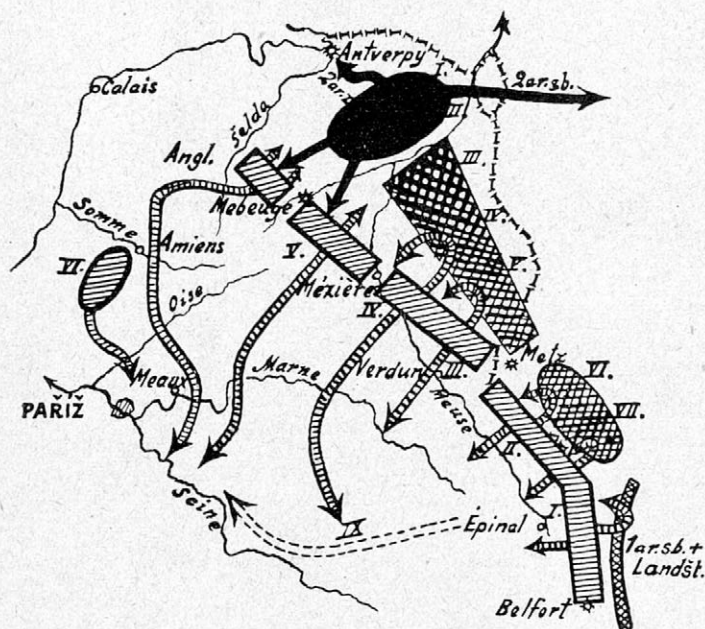
V téže době jdou 3., 4. a 5. armáda naproti úderné skupině německé, zjednávají na levém křídle styk s početně slabou a špatně vycvičenou anglickou armádou a zahajují bitvu na celé frontě, známou pod jménem bitvy u Charleroi. Bylo rovněž vyvinuto mnoho hrdinského úsilí, ale výsledek byl zase stejný — ústup. Šablona a metodika prozatím porážely nadšení a stávalo se zřejmým, že s pouhou ofensivní myšlenkou daleko nedojdeš. Rozum nabýval vrchu nad citem.

1., 2. a 3. armáda se zachycují na čáře pevností, ale 4. a 5. armáda i armáda anglická se valí bez přestání k jihu; Angličané se dokonce kolísají v tom, kterým směrem mají ustupovati: k moři a ke své přirozené základně — k loďstvu, či na jih? Pud sebezachování pudí je k moři, generál Joffre a cit solidárnosti se spojenci je volají na jih. Na konec anglická armáda volí tento druhý směr a ustupuje na St. Quentin.

Jak vidět, rozehrává se počátek války u Němců jako z not a francouzské armády, stále obchvacované ze severu, valily se k jihu. Zbývalo již jenom zahájit pronásledování, přitlačit je ke švýcarským hranicím a uspořádat jim druhý Sedan.

Zraku pečlivého pozorovatele nemohly však ujíti některé vážné nedostatky a třenice v provádění německého plánu. Tyto třenice hrozily, že způsobí nelad v složitém systému, sestrojeném na podkladě úplné součinnosti jednotlivých částí.

Za prvé, armády přes všechny výpočty zdržely se příliš u Liège a vůbec na Móse, za druhé, belgická armáda nebyla zničena, nýbrž jen odražena a musil býti proti ní ponechán kryt, čímž se zesílila úderná skupina, za třetí vyhnula se rozdrčení i 5. francouzská a anglická armáda, za čtvrté, třebaže německé zprávy hlásily panický ústup a div ne útek Francouzů, dál se ústup francouzských vojsk

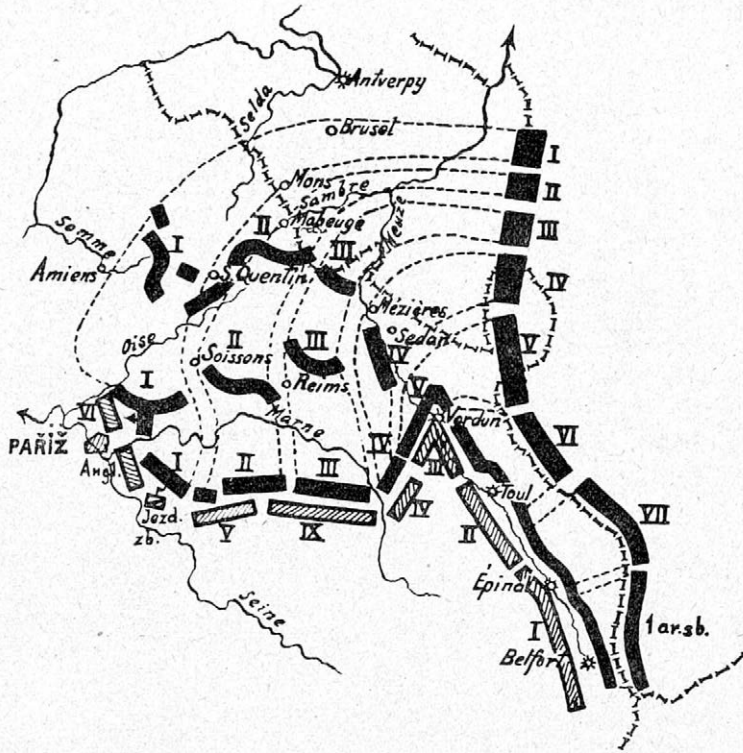
Náčrt 3.

dosti v pořádku, nepodobaje se nikterak jejich ústupu před Sedanem roku 1870.

Němci v svém sebevědomí a v své pýše počínali se dívati na protivníka jako na smrtelně raněnou zvěř, kterou stačí jen pronásledovati, aby padla, ale zatím francouzské armády nebyly raněny smrtelně, nýbrž jen těžce. Rány nevzaly jim všechnu sílu k pokračování v boji, nýbrž naopak, dodaly jim sil nových, vydráždivše jejich chuť k boji. Francouzská vojska ustupovala právě tak jako ustupuje raněný dravec, který občas vycení zuby a je připraven co chvíli ke skoku na svého pronásledovatele. Francouzské armády byly odraženy, ale nebyly rozbity. A kdyby bylo německé vrchní velení pohlíželo takto na právě minulé operace, bylo by vidělo před sebou úplný nezdár celé první části svého válečného plánu, bylo by před sebou spatřilo vycházející zář Marny.

Přes to však dozrával pro Francouze okamžik nesmírného napětí. Bylo zřejmé, že původní sestava armád nebyla správná a bylo nutno ji změnit. Ale čas kvapí! (Náčrt 4.) Paříž je již blízko, vláda se z ní stěhuje. Zřejmě nastává katastrofa! A v těchto tragických chvílích musí se generál Joffre rozhodnouti, aby zachránil situaci.

Obyčejně jsou v takové situaci dvě řešení. Jedno z nich: šablona — podrobiti se svému osudu. Ústup armád je přímo živelný, chtěj nechtěj se rozkládají a každým dnem se přibližují k smrti. To je

Náčrt 4.

řešení prosté a nevyžaduje nijakého úsilí vůle a ducha. Je to řešení pro slabochy, pro prostřednost. Tak jednali Francouzi roku 1870, tak jednal ruský vrchní velitel Kuropatkin roku 1904.

Je však ještě druhé řešení. Doktrína se neosvědčila, operace se nepodařila. Nutno mít občanskou odvahu a uznati to včas, zřici se původního úmyslu a chopiti se něčeho jiného. Každému manévru odpovídá jiný, opačný manévr, nepropase-li se ovšem vhodný okamžik. Takové rozhodnutí není lehké. Vyžaduje obětí, bezesných nocí, vyžaduje ode všech ohromného napětí, počínajíc vrchním velitelem a končíc posledním řadovým vojínem. Je spojeno s velikým risikem. Vyžaduje od vojevůdce jasné myšlenky, pevné vůle, ale

stojí i největší duševní boj. Ale za to jenom takové řešení může rázem obrátiti běh událostí.

Sám Napoleon vyjádřil duševní stav vojevůdce ve chvíli takového řešení takto: „Stojím-li před takovým rozhodnutím, není báživějšího člověka, než jsem já. Všechna nebezpečí zdají se mi mnohokrát zveličenými, neúspěchy zdají se již hotovou věcí. Zmocňuje se mne tíživé vzrušení, které mi však nevádí, abych se nezdál klidným svému okolí. Zkrátka, cítím se tak bídne jako žena před porodem“.

Pro takové řešení rozhodl se i generál Joffre. Nutno protivníku vyrvati z rukou iniciativu. Vyrvati ji lze jenom manévrem, otázkou však je — jakým? Nuže, studium protivnickovy doktriny ukazuje francouzskému vrchnímu veliteli, že Němci chtějí opakovati rok 1870, jenže s druhé strany. U nich je zcela určitá snaha, určitá šablona: obchvátiti levé francouzské křídlo, odříznouti francouzskou armádu od Paříže a vrhnouti ji k jihu. V tomto úmyslu je utvrzuje jejich sebevědomí i zdánlivě panický ústup Francouzů k jihu.

Na pravém křídle úderné německé skupiny je nejsilnější místo fronty jejich armád, ale zároveň i jejich nejslabší místo, neboť vojska se zde s obzvláštním nadšením hrnou vpřed, aby co nejrychleji odřízla protivníka od hlavního města. Zde nutno zasaditi úder. Myšlenka tato, jako ostatně všechny velké myšlenky, nezrodila se v Joffrově hlavě rázem, nýbrž vyvíjela se postupně. Již v období bojů u Charleroi vidíme (náčrt 3) tvoření se záhadné skupiny 6 záložních divisí u Amiensu, ustupující nyní na Paříž a mající utvořiti jádro nové 6. armády. Vidíme zesilování pařížské posádky, vidíme stahování vojsk z pasivního pravého křídla ke středu a k levému křídlu a tvoření nové 9. armády generála Foché mezi 5. a 4. armádou.

Pro vytvoření úderné skupiny může opevněný tábor pařížský sehráti veledůležitou úlohu, bude pro ni opěrným bodem. A hle, úmysl se krystalisuje v určitou, novou myšlenku a abstraktní ofensivní doktrina se postupně přetváří rovněž v novou, ale pružnou doktrinu, bijící protivníka na nejbolavějším místě. Armády budou ustupovati na jih, lákajíce Němce za sebou, zeslabující postupně své pravé křídlo i střed a zesilující levé křídlo, na kterém bude utvořena úderná skupina. Až přijde pravá chvíle, udeří tato mohutná pěst do nepřátelského boku a snad i do jeho týlu. Kde však, na které čáře nastane tento okamžik?

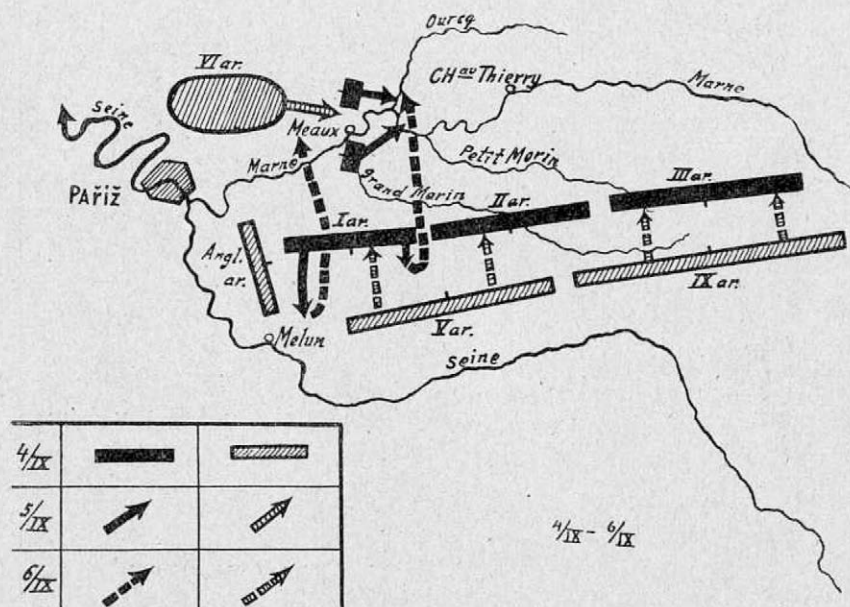
V prostoru Paříže jsou dvě takové meze: Marna a Seina. Bítí protivníka před Marnou je brzo, neboť nelze využití opevněného tábora pařížského; pustiti Němce přes Seinou bude pozdě a Paříž zůstane rovněž mimo operační prostor. Z toho plyne, že někde mezi Marnou a Seinou musí býti sehrána závěrečná scéna dramatu. Zde bude hosen na miskou vah osud Francie a celé války.

Tak se vyvíjela francouzská doktrina před bitvou na Marně.

Podívejme se, co se v té době děje u protivníka. Němci se drží svého starého plánu. Protivník sice tento plán uhodl, ale to nevádí, neboť je rozbit a jeho vůle podrobena. Nutno jen pronásledovati, aby se to co nejdříve skončilo, neboť od východu přicházejí hrozné zvěsti. Pravé křídlo německých armád — jejich hlavní úderná skupina — je již oslabeno odesláním dvou sborů proti Antverpám;

nyní pod dojmem zpráv z východu posílají se do Východního Pruska další dva sbory. Je pravda, že mohly býti zaměněny jinými, vzatými z levého křídla, ale toho není podle názoru německého velitelství třeba, neboť francouzské armády téměř přechají.

Německé armády, opojené úspěchem, ženou se dále za protivníkem, který již přešel Marnu. Armády dostávají směrnice, založené na dřívější doktríně: pronásledovati protivníka a tlačiti jej na jihozápad. Z doktriny starého Moltka zbyla jen první část: co chci? Druhá část: jak mi může protivník překážeti — byla jednou provždy odhozena.

Náčrt 5.

Zatím se v týlu ustupujících francouzských armád (náčrt 5) hořečně pracuje: doplňuje se materiál, sbírají se posily, uvádějí se do pořádku oddíly, které nejvíce utrpěly. 3. září je již v prostoru Paříže utvořena úderná skupina ze 6. armády generála Maunouryho a z posádky pařížské, pod společným velením přestárlého, ale ohnivého generála Galliého.

Francouzské armády počínají čím dále tím více zdržovati nepřítele svými zadními voji, duševní stav vojsk se denně lepší, každý je pln víry v úspěch i ve vzkříšení slavné vojenské minulosti. Armády obou stran zaujímají postavení, naznačené na náčrtu 5.

Generálu Joffrovi nastává nyní nejtěžší okamžik posledního, konečného rozhodnutí. Kde zastaviti ústup a odkud se vrhnouti vpřed? Joffre váhá. V té chvíli, v onen psychologický okamžik tažení vystupuje na jeviště generál Galliéni, spjatý s Joffrem pouty starého

přátelství. Když se při ústupu armád k jihu stal Galliéni vojenským guvernérem Paříže, pochopil, že mu připadá aktivní úloha. Připravuje Paříž k boji, staví nové oddíly, zesiluje opevnění.

Když mu byla podřízena 6. armáda, vidí přesně svou nejbližší úlohu a bystře pozcruje pravé německé křídlo. Je proň důležité, aby věděl, kam se toto křídlo obrátí. Na Paříž nebo mimo ni? Již dne 2. září hlásí dragounský kapitán Lepique přesvědčivě o ostrém obratu německých proudů na jihovýchod a 3. září totéž zcela přesně potvrzují i letci. Není pochyby, že 1. německá armáda von Kluckova jde mimo Paříž, ponechávajíc ji v svém pravém boku.

Této chyby nutno využít.

Galliéni přemlouvá Joffra, aby zastavil ústup a přešel do útoku.

Po dlouhém váhání nařizuje Joffre ze 4. září, že na úsvitě 6. září všechny francouzské armády zahájí ofensivu.

V předvečer Marny jeví se oba protivníci takto:

U Němců tvrdošíjně sledování původního cíle, bez ohledu na situaci. Ani výstraha Belgie, ani nezdařené zničení francouzské armády u Charleroi, ani nesprávná představa o situaci, ba ani zeslabení armády, nic nemění běh myšlení vyššího německého velitelství. Stále a tvrdošíjně vidí v svých představách nový Sedan 1914 a vidí jen to, co chce vidět.

Následek: armády jsou zeslabeny, materiální stránka je ve zmatku pro dlouhý postup vpřed, situace se jeví skreslena, vedení se vymyká z rukou. Vzádu je Marna, v boku Paříž.

U Francouzů síly vzrostly, materiál byl doplněn, vojska doplněna posilami, armády jsou v rukou velitele a abstraktní doktrína nahrazena novou, pružnou, spočívající na studiu situace. Armády zaujímají obchvatné postavení.

Zdá se nám, že tajemství vítězství na Marně není již tajemstvím.

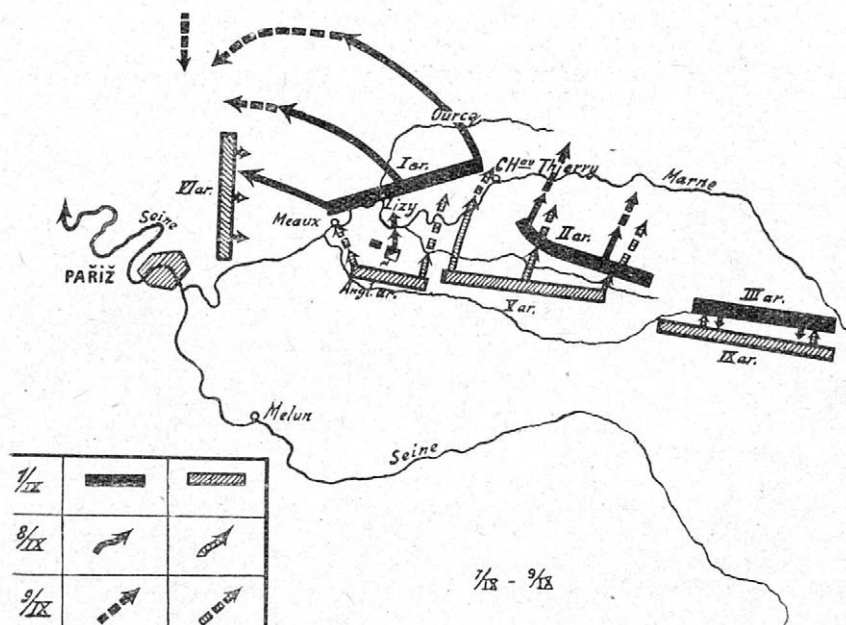
Generál von Kluck, zanechav proti Paříži (náčrt 5) jenom kryt v síle dvou armádních sborů, pokračuje 5. září v postupu na jih, snaže se obchvátit předpokládané francouzské křídlo. Ráno však dostává od Moltka směrnicí, že 1. a 2. armáda musí být obrácena čelem k Paříži: 1. mezi řekou Oise a Marnou, 2. mezi Marnou a Seinou.

Tato směrnice zřetelně ukazuje, že hlavnímu stanu německému nebyla situace jasná a že se mu vedení vymklo z rukou. Von Kluck, považuje se za lépe informovaného o situaci a jsa odchovancem doktríny z roku 1870, která u velké míře podporovala osobní iniciativu, rozhoduje se pokračovati v pohybu na jih. Zatím 3. září útočí 6. armáda generála Maunouryho na kryt, zanechaný von Kluckem a odráží jej. Teprve tehdy padají šupiny německému hlavnímu stanu s očí. Ukázalo se, že německé armády, snažící se obchvátit Francouze, byly samy obchváteny.

Ihned se rozhodují zavrhnouti původní plán a chopiti se jiného. Nyní 1. a 2. německá armáda má zdržovati údernou skupinu francouzskou a 4. a 5. armáda má prolomiti nepřátelskou frontu; za tím účelem začíná též provádět prudké útoky. Když se von Kluck

vzpamatoval, zesiluje svůj kryt, ale to dává anglické armádě možnost zahájit ofensivu. 6. září zahájily všeobecnou ofensivu i všechny ostatní armády francouzské (náčrt 6).

Armáda von Kluckova byla by bývala úplně zničena, kdyby byla anglická armáda pokračovala v rozvoji své ofensivy. Ale její velitel, maršál French, byl trpným divákem ústupu armády von Kluckovy. Ani přesvědčování Galliého, ani požadavky Joffrovy nemohly zlomiti vůli tvrdošíjného vojevůdce, který se rozhodl velmi nevhodně, „dát vojsku odpočinek“. Nejen to, i 2. německá armáda měla obnažený pravý bok a nebyla by mohla ustoupiti za Marnu.

Náčrt 6.

Jinými slovy, celé pravé křídlo německých armád bylo rozbito a je možné, že by se bylo gros německé armády dožilo svého Sedanu na Marně.

9. září dostaly všechny německé armády rozkaz zahájit ústup a Francouzi se proměnili v pronasledovatele.

Bitva na Marně byla skončena. Nová francouzská doktrina zvítězila a Němci byli nuceni změnit svůj základní plán. Nepodařilo se rychle potříti Francii, Němci rozhodují se obrátiti proti Rusku a přejíti na francouzské frontě do obrany. Všechny německé armády se zakopávají a od La Manche po švýcarské hranice natahuje se souvislá linie zákopů, chráněných drátěnými překážkami. Francouzské armády jsou rovněž nuceny se zastaviti a přejíti též k zákopové válce.

Vojenské doktriny se na čas ustálily v rovnováze a Němci hledají rozhodnutí na východě, posílajíce nyní větší část sil proti Rusku. V roce 1915 se jim podaří vytlačit ruské armády z Polska a z Haliče vtrhnouti na ruské území, ale tím se i úspěch končí, neboť Rusové činí totéž, co udělali Němci ve Francii, t. j. zakopávají se do země. Od zálivu Řížského po hranice rumunské a pak až k Černému moři prostírá se též souvislá čára zákopů.

Základní plán německý, rozbítí nejdříve Francii a přinutiti ji k míru a potom se obrátiti proti Rusku, měl beze sporu úplný neúspěch. Němci uvázli nejprve ve Francii a pak i v Rusku. Válka se zřejmě vlekla a hromové úderý se nedařily. Zdálo se, že zvítězil názor Fochův o vleklosti moderních operací a bojů, a tato vleklost byla pro Německo záhubnou. To si uvědomovalo ještě jen málo lidí, ale první to pochopil sám náčelník štábu německých armád, generál von Moltke, který po bitvě na Marňě hlásil císaři Vilému: „Vaše Veličenstvo, válka je určité prohrána“.

*

Jak jsme již nahoře řekli, byla do roku 1914 v Evropě dvě vyhraněná učení, dvě doktriny: francouzská a německá. První byla nositelkou čistého umění, představitelkou tvůrčí síly, druhá představitelkou metodičnosti, vědeckosti. Na polích u Marňy se obě doktriny srazily. Tvůrčí síla nabyla vrchu. Ale pravda není v extrémech. S počátku Němci tísní Francouze, potom Francouzi tísní Němce. Pak se obě doktriny zakopávají do země a činí se křečovitě pokusy o to vyrvati protivníkoví vítězství. Není již proti sobě postavených doktrin. Ustálilo se něco středního mezi nimi.

Je třeba nové práce vojenského myšlení, nového vývoje vojenských doktrin; tento vývoj začíná u obou protivníků a dosahuje svého vrcholu v roce 1918.

II.

Zápas vojenských doktrin v posícní válce.

Základní plán se Německu nepodařilo uskutečnit. Ukázalo se nemožným rychle potříti Francii a pak se vrhnouti všemi silami na Rusko. Válka nabývala zřejmě vleklého rázu. Třebaže se k ústředním mocnostem připojilo Bulharsko a bylo poraženo Rumunsko, stávala se jejich situace čím dále tím horší. Obchvacující postavení Dohody, její vláda na mořích, získání nových spojenců, široké využití bohatých technických i jiných prostředků Nového světa a konečně ovládnutí všech zdrojů nafty činily boj na vytrvalost beznadějným pro Německo i pro jeho spojení.

Skvělé úspěchy německé strategie z prvních dvou let války byly již všude zastaveny a paralysovány. Obrovský pruh z železa a ohně, obklopující čtyřspolek, počal se postupně smršťovati. Jenom na pasivní odpor proti tomuto stále vzrůstajícímu tlaku bylo nutno vydávati čím dále tím více sil a německá strategie měla čím dále tím méně volných záloh nejen k zasazování úderů, ale i k odražení úderů, které již počala zasazovati Dohoda. Za těchto podmínek bylo jasné, že boj byl otázkou času. Množství vojsk upoutaných na fron-

tách stále rostlo, zálohy se rozplývaly; bylo zřejmé, že jednou přijde den, kdy se zálohy úplně vyčerpají a tehdy průraz fronty na kterémkoli místě bude mít za následek i všeobecnou katastrofu.

Přání porušiti rovnováhu v svůj prospěch a zřejmě se projevivší nemožnost postavit u spojenců větší síly než má Dohoda, vzbudily u Němců snahu najíti východisko v nějaké jiné oblasti. Strategickými prostředky nelze situaci zlepšiti a proto se Němci chápou politiky. Pokus uzavříti čestný mír, s využitím okolnosti, že německé armády jsou na cizí půdě, se nedaří. Boj pokračuje. Zvětšiti své síly nelze, nutno zmenšiti síly nepřátelské separátním mírem. Na jaké frontě, s kterým státem se má tento mír uzavříti?

Bylo ovšem nutné hledati mír na východní, t. j. ruské frontě. Za prvé na této frontě byly vázány největší síly; uvolnění třeba jen větší části jich dávalo volnou ruku strategii na ostatních frontách. Za druhé, na východě mohlo se jednati jen s Ruskem, neboť rumunské síly byly nepatrné a Rumunsko nemohlo samo pokračovati v boji. Bylo jenom třeba učiniti Rusko přístupnějším. A tu německý generální štáb, vzpomenuv si na odkaz Clausewitzův, že ve válce je každý prostředek dobrý, rozhodl se vyřaditi Rusko z Dohody tím, že v něm způsobí rozklad. Ještě podle odkazu starého Moltka studoval pečlivě a soustavně socialistické hnutí, znal dobře jeho různé formy a byl obeznámen s charakteristikou jeho vůdců. Světová válka zabila II. internacionálu, postavivši národní problémy nad mezinárodní zájmy dělnické třídy. Nicméně nejaktivnější vůdcové mezinárodního proletariátu organisovali v l. 1915 a 1916 sjezdy v Zimmerwaldu a Kientalu. Němci, sledující jejich práci, domluvili se na těchto sjezdech s utvořivší se „krajní levicí“. Poskytnuvše jejím vůdcům prostředky k vedení pacifistické propagandy v týlu protivníků, chránili před nimi zároveň svá vlastní vojska.

Podporující tajně krajní levicové snahy ruských revolučních kruhů, upevňovali Němci zároveň postavení reakčních vrstev společnosti, které měly vždycky poněkud germanofilskou tendenci, sympatisující víc s císařským Německem než s republikánskou Francií. Bylo nutno podporovati oba směry a popuzovati je jeden proti druhému. Tuto hru nebylo možné prohráti. Zesilování reakce budilo revoluční náladu a zesilování revolučních snah podněcovalo odvetu, t. j. zesilovalo reakci. Tak přišla ruská revoluce, v níž počal čím dále tím více pokračující rozklad ruské armády. Schopnost odporu ruské fronty příkře klesala a již na podzim dosáhli Němci značných úspěchů; byla obsazena Riga, Moonzund, proveden průlom u Tarnopole a začal ústup ruských armád za hranice Volyně a Podolí. Nej důležitější při tom bylo to, že tyto úspěchy nejen nevyžadovaly vydání německých záloh, nýbrž naopak bylo možné stáhnouti z ruské fronty 40 divíí a vrhnouti je na italskou frontu za tím účelem, aby byl učiněn průlom k Piave, kde úspěch ústředních mocností byl zastaven jen tím, že přišly francouzské posily.

Ale obrovitý zápas národů neměl býti rozhodnut ani na ruské frontě ani na horách Tintoretto. Německý generální štáb výborně chápal, že je nutné zasaditi západním protivníkům zdrcující úder dříve, než se do rozhodného boje místo selhavšího Ruska pustí Spojené státy severoamerické. Z toho plynulo, že poslední, rozhodující

boj musí býti sveden na kvetoucích kdysi polích severovýchodní Francie.

Aby však bylo možné vyvinouti na západě co největší úsilí, bylo nutné vyřaditi Rusko z Dohody definitivně. Za tím účelem bylo rozhodnuto rozšířiti politický úspěch a bolševismem otrávit Rusko tak, aby bylo boje úplně neschopné.

Německo dosáhlo svého vytčeného cíle. Bylo možné nejen přesunouti na západ ohromné síly, vázané dříve na ruské frontě, ale kromě toho dostali Němci do rukou téměř všechny bojové prostředky a zásoby opuštěné ruské fronty a při tom je dostali téměř bez ztrát.

Je pravda, že tento úspěch byl zakoupen dosti nepřírozeným dorozuměním císařského Německa s III. internacionálou, ale vyšší německé velitelství ve vášnivé snaze dosáhnouti vítězství stůj co stůj, pouštělo se zřetele konečné cíle svého nového spojení.

Události ruské revoluce do té míry omámily všechny hlavy, že v létě 1917 nastalo téměř na všech frontách ztíšení. Bylo to však ticho před bouří. Ve Francii obsadili ustoupivší Němci dávno předem opevněnou Hindenburgovu posici. Německé vrchní velitelství se správně rozhodlo, zasaditi úder co nejdříve, než se boje vážně zúčastní Spojené státy.

Proto německá strategie, oplodněná přílivem nových sil, připravovala poslední a největší jednání války. Za takových okolností nebylo možno něco zanedbat, bylo nutno všechno předvídati a ukázati maximum toho, čeho je německý genius schopen. Proto musíme pohlížeti na jarní operaci Němců v roce 1918 jako na největší úsilí vůle, talentu a organisace, kterého jsou Němci schopni. V této charakteristicky německé operaci jasně prosvitá i německá vojenská doktrina a neméně jasně se projevuje i celý německý vojenský systém.

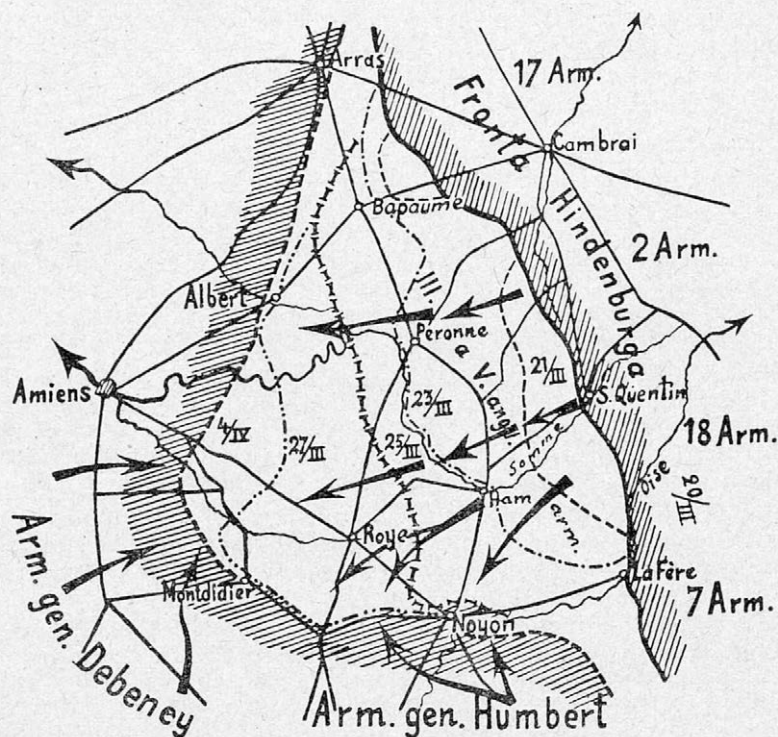
Již v mírových vojenských příručkách, vydávaných velkým německým generálním štábem, bylo možno čísti formulku, v níž byla shrnuta celá doktrina Moltkova.

„Vyšší umění záleží v tom, abychom uměli vzíti z obyvatelstva co nejvíce lidí, z tohoto množství jich co nejvíce postaviti do zbraně a z tohoto počtu pak co největší sílu soustřediti na hlavním válčišti, dovésti jich co nejvíce na bojiště a konečně na bojišti nasaditi z tohoto počtu co největší masu k rozhodujícímu úderu.“

Podle tohoto receptu záleží umění vyššího velitelství hlavně v přípravě operace až do chvíle, kdy shromážděné masy jsou vrženy do rozhodujícího boje. Od té chvíle úloha vyššího velitele ustupuje jaksí do pozadí; sehrál svou úlohu, udělal, co mohl — a nyní začíná práce vojska.

Co se týká formy nastávající operace, odřekli se již Němci své dřívější tvrdošíjné a bez ohledu na situaci používané normy, hlásané Schlieffenem — hledati rozhodnutí na křídle a jenom na křídle. Zkušenost z tří válečných let jim jasně ukázala, že tato norma dala příznivý výsledek jenom jednou: proti nešťastné II. ruské armádě Samsonovově. V ostatních případech, jak na Marně, tak i v tažení 1915 v Rusku, nedal tento recept úspěchu; v Sarykamyšské turecké operaci Schlieffenův odkaz, uskutečněný schopným a přesným žá-

kem Němců, Enverem pašou, zavedl celou tureckou operaci do úplné katastrofy a způsobil zajetí dvou tureckých armádních sborů. Naopak průlom, kterému nevěnovali Němci před světovou válkou vůbec pozornost, považující jej za způsob neodpovídající prý moderním podmínkám války, a kterého bylo proti Schlieffenovu učení po prvé použito Falkenhaynem a který byl skvěle proveden Mackensenem u Gorlice—Tarnova, uznávají nyní Němci za jediný možný

Náčrt 7.

způsob operací, tím spíše, že oba protivníci nemají volných křídel, nýbrž od moře po švýcarské hranice se táhne souvislá pevná fronta.

Proto cílem nastávající rozhodné operace byl průlom spojenecké fronty, při čemž úder byl namířen na místo styku fronty francouzské s frontou anglickou, a to na dvě anglické armády, nejbližší tomuto styčnému bodu. Úder ten měl povaliti Angličany, odhoditi je k moři a obnažiti levé křídlo Francouzů. Při úspěchu měly další operace Němců záležeti v tom, že budou obchvacovati levé křídlo francouzské armády, budou je postupně drtiti, odrážnou Francouze od Paříže a odhodí je k švýcarským hranicím. Nejbližším úkolem po průrazu fronty bylo přerušení důležité železniční magistrály: Calais—Amiens—Paříž, spojující hlavní města Anglie a Francie.

Příprava k této operaci začala velmi brzy a byla všestranná. Především bylo na západní frontě soustředěno maximální množství sil, totiž 210 divisí. Uvážíme-li, že na západní frontě bylo dříve všeho všudy 131 divisí, je jasné, že zbývajících 79 divisí bylo vzato z opuštěné nyní ruské fronty. Tím se však Němci neomezili, nýbrž vzali z ruské fronty i všechny mladé lidi i všechno, co vůbec bylo kvalitativně lepší, a nahradili to lidmi staršími i invalidy.

Západní fronta byla značně zesílena dělostřeleckými prostředky, ruční výzbrojí a kulomety. Zvláště bylo zvětšeno množství děl velké ráže. Byly zavedeny samostatné pušky a lehké kulomety. Byla sestrojena děla s velmi velkým dostřelem, střílející na dálku 100 km na Paříž. Podle možností bylo zvětšeno i množství letounů. Byl zvětšen počet automobilů jak nákladních, tak i obrněných.

Síly byly seskupeny tak, aby bylo možné je rychle a náhle soustřediti a aby se operace mohla plánovitě vyvíjet. Z 210 divisí, shromážděných na západní frontě bylo na úseku moře—Remeš (275 km) soustředěno 166 divisí a na úseku Remeš—švýcarské hranice (430 km) 44 divisí, t. j. 80 % sil bylo soustředěno na 39 % délky fronty. Ze 166 divisí, shromážděných v prvním úseku, tvořilo 80 divisí dosud nevidanou ohromnou zálohu a 86 divisí bylo v 1. sledu na frontě.

Bylo zvoleno místo a směr útoku. K útoku byl zvolen úsek od čáry (náčrt 7) Cambrai—Bapaume po čáru La Fère—Noyon, široký 50 km, s osou Saint Quentin—Montdidier. Tento úsek bránily dvě anglické armády v síle 130 a 170 tisíc mužů. Proti těmto 300.000 Angličanů mělo se vrhnouti půl druhého milionu Němců.

Byla učiněna opatření k zatajení příprav a k oklamání protivníka, co se týká prostoru soustředování. Divise určené k útoku byly rozloženy na rozsáhlé ploše, ale před samou operací se soustředily 8 nočními pochody a zaujaly výchozí taktickou situaci.

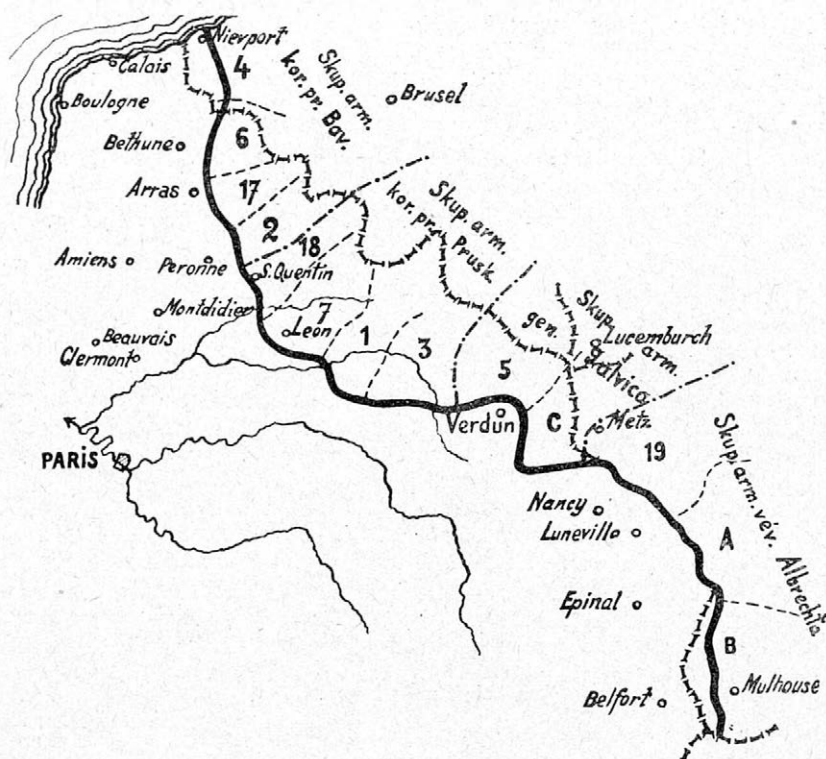
Etapní prostor německých armád proti Champagni byl uměle a nápadně vybudován jako prostor soustředění. Byly zde provedeny rozsáhlé barevné maskovací práce, které na leteckých fotografiích vypadaly jako letecké hangary, zdravotnické tábory, skladiště a p. jinými slovy, předstíralo se soustředování proti Champagni, kdežto ve skutečnosti se provádělo proti Picardii.

Proti úseku, zvolenému pro útok, bylo soustředěno ohromné množství dělostřelectva v síle 20—30 baterií na 1 kilometr, a to děl všech ráží, od nejmenší do největší. Kromě toho proti prvním liniím zákopů byla rozvinuta spousta minometů, v hustotě rovněž 20—30 baterií na 1 kilometr.

Veškeré toto množství vojsk a prostředků bylo důkladně zásobeno střelivem i potravinami.

Pět neděl před útokem byl stanoven přibližně den ukončení všech přípravných prací a útok sám měl začít 21. března. Konečná volba dne byla však ponechána meteorologům. Celá síť povětrnostních stanic prováděla soustavné pozorování povětrnosti za tím účelem, aby mohlo býti co nejlépe užito bojových plynů. Moderní augurové uznali noc na 21. března za příznivou, slibující slabý vítr vanoucí směrem k nepříteli a — kostky byly vrženy.

S hlediska organisace velení nad německými armádami v nastávající operaci připustili Němci vážný nedostatek, který měl pak vliv na průběh celé operace. Celá západní německá fronta byla rozdělena (náčrt 8) mezi 4 skupiny armád: skupinu korunního prince Ruprechta Bavorského, skupinu korunního prince pruského, skupinu generála Galwitze a skupinu vévody Albrechta. Tak se stalo, že hranice mezi oběma skupinami armád, které měly

Náčrt 8.

tuto operaci prováděti, splývaly s osou zamýšleného úderu a proto by litu v nastávající operaci dva páni, jejichž činnost mohl uváděti v soulad jen hlavní stan, který byl daleko a necítil puls boje. Společného velitele nad celou operací nebylo. Čím si máme vysvětlit takové úmyslné porušení zásad vojenského umění?

Princ Ruprecht značně převyšoval jak stářím, tak i vojenským vzděláním korunního prince pruského, ale byl proti němu slabší co do politického významu, neboť byl jen následníkem trůnu bavorského, kdežto Kronprinz byl následníkem trůnu německého. Uvážíme-li, že nastávající operace měla býti podle názoru vedoucích osob německé strategie rozhodující a konečná a měla způsobiti úplnou po-

rážku spojenců, mohl se stát muž, který ji řídil, v Německu nejvýš populárním; proto německé vyšší velení nenašlo v sobě dosti občanské odvahy, aby dalo přednost bavorskému princovi před Hohenzollem, který kromě toho byl ještě synem císařovým a následníkem trůnu. Mimo to na toto rozhodnutí mělo pravděpodobně vliv i to, že princ Ruprecht nesouhlasil se zvoleným směrem úderu. Podle jeho názoru mělo se útočit ve směru na Calais s úlohou, zmocnit se přístavů, které byly anglickými základnami.

Postavit v čelo operace člověka, který nesouhlasil s její základní myšlenkou, nepovažovali Němci za možné. Na druhé straně bylo nutné poskytnouti německému korunnímu princovi možnost zúčastnit se poslední rozhodné „Kaiserschlacht“. Ale v takovém případě mělo být švěřeno vedení celé operace jemu. Ve skutečnosti bylo přijato kompromisní řešení a vysvětlování Ludendorffovo v jeho pamětech, které se vůbec nevyznačují pravdivostí, že prý při organizaci velení v této operaci neměly politické úvahy žádnou úlohu a že se dbalo jednoty velení, nemůže obstát ani před zcela zběžnou kritikou.

(Příště dokončení.)

Štábní kapitán MVDr. A. Píša:

Úvahy k otázce použití mléka pro zásobování vojska.

Reaguji na článek „Mléko v armádě“, uveřejněný v časopise „Potravinářský průmysl“ čís. 16 z r. 1932, kde se autor pozastavuje nad negativním stanoviskem, které zaujímá k významu mléka pro armádní zásobování mjr. intend. V. Šašek v svém článku „Mléko jako součást stravy pro vojáka“, otištěném v časopise „Vojenské intendantní rozhledy“ roč. IV., čís. 12. Poukazuje zároveň na opačné snahy v armádách západních a nepochopitelné ministerstva národní obrany u nás.

Zastává jiné stanovisko než major intend. V. Šašek v uvedeném čísle „Intendantních rozhledů“, pokusím se několika úvahami a poznámkami vysvětliti neb i opravit některé údaje jeho článku.

Autor by mohl snadno uvést v omyl ne dosti informovaného čtenáře příliš všeobecným tvrzením, že mléko jest jako potravinu poměrně drahé. Jeho srovnání chemického složení mléka sbíraného na straně 245, ř. 4 a 5 zdola, neodpovídá ceně mléka uvedené na str. 246, ř. 1 shora. Na jedné straně rovnice je mléko sbírané, kdežto na druhé straně je cena mléka plnotučného. Tím se zdá cena mléka obsahujícího tak málo jednotlivých živin vysoká. Mimo to se zdá ovšem i mléko dosti drahé proto, že se nebere v úvahu pro výpočet jednak jeho velmi cenný a lehký stravitelný tuk a hlavně pak obsah bílkoviny, která svou biologickou hodnotou dovede nahraditi 99,7 dílu dusíku z těla vydaného. Je známo, že bílkoviny rostlinného původu nemohou nahrazovati bílkoviny původu živočišného pro své různé složení, takže s hlediska fyziologického je mezi oběma značný rozdíl. A z těchto důvodů jako mnohem cennější se též v potravinách daleko výše platí bílkoviny původu živočišného. Proto nelze též tak snadno srovnávat pouhým výpočtem potraviny různého původu. Jinak, srovnáme-li mléko plnotučné s průměrným hovězím masem, zjistíme, že výživná hodnota v jednotkách vypočtená podle obsahu využitkovatelných živin pro